

בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 6796/12
בג"ץ 1173/13
בג"ץ 1797/13

מוצלח ואח'

על-ידי ב"כ עוה"ד היתם. חיטיב ואח'.
ממרכז ירושלים לזכויות אדם (ע"ר)
רח' אבן בטוטה 14, ירושלים, ת.ד. 20166
טל': 02-6272982 ; פקס': 02-6264770

העותרים בבג"ץ 6796/12

ח'נפר ואח'

כולם על-ידי ב"כ עוה"ד סיגי בן-ארי ואח'
מחמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר – ע"ר
רח' אבו עובידה 4, ירושלים, 97200
טל': 02-6283555 ; פקס': 02-6276317

העותרים בבג"ץ 1173/13
העותרים בבג"ץ 1797/13

נ ג ד

מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון ואח'
על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים ירושלים
טל': 02-6466472 ; פקס': 02-6467011

המשיבים בכל העתירות

הודעת עדכון נוספת מטעם המדינה

1. בהתאם להחלטת כב' הנשיא גרוניס מיום 4.5.14, מתכבדים המשיבים (להלן: המדינה) להגיש הודעת עדכון נוספת זו.
2. עניין של שלוש העתירות שבכותרת הוא בהעברת גופות מחבלים מסויימות לבני המשפחות.
3. כפי שיפורט להלן, על-אף מאמצים שנערכו בהובלת ראש ענף זיהוי וחבורה בצה"ל ולהלו: רע"ן זו"ק), המדינה לא הצליחה לאתר שתיים מארבע הגופות מושא העתירה בבג"ץ 6796/12, ואף לא את שתי הגופות מושא העתירות בבג"ץ 1173/13 ובג"ץ 1797/13.
4. המדינה תטען, כי מכיוון שארבע הגופות האמורות לא אותרו על אף המאמצים שנעשו לאתרן, ומכיוון שלהערכת הגורם המקצועי המוסמך, רע"ן זו"ק, מוצו האפשרויות לנסות ולאתר ארבע גופות אלה - אין אפשרות מעשית להיעתר לבקשת העותרים בשלוש העתירות שבכותרת להעברתן למשפחות.
5. לפיכך, המדינה תטען, כי דינן של שלוש העתירות שבכותרת להימחק (ראו והשוו: בג"ץ 8792/10 דולה נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון (פורסם באר"ש, 26.2.13)).

כללי

6. במסגרת עבודת מטה רחבת-ההיקף שהתנהלה מאז שנת 2013, קיבלו על עצמם גורמי צה"ל ומערכת הביטחון את האחריות לנסות ולאתר גופות מתבלים אשר בני משפחותיהם ביקשו לקבלן, ואשר נטען כי מוחזקות בישראל או בידי הרשויות הישראליות, ולהעבירן למשפחות.
7. חשוב יהיה לציין בהקשר זה, כי צה"ל אכן מפעיל בתי קברות לקבורת מתבלים, בניהולו הבלעדי, אך בענייננו מרבית הגופות שהעברתן למשפחות התבקשה לא הוחזקו בבתי הקברות הצבאיים לחלי אויב, וממילא גם לא נקברו על ידי צה"ל.
- העובדה שלצה"ל לא היתה מעורבות בקבורתם של מתבלים שנקברו בבתי קברות אזרחיים בשטח מדינת ישראל הקשתה, מטבע הדברים, על איסוף הנתונים ועל היכולת להסתמך על אמינותם ודיוקם של הפרטים שנאספו מגורמים שונים.
8. במסגרת איסוף הנתונים לקראת איתור הגופות שאיתורן והעברתן למשפחות התבקשו, פנו הגורמים המקצועיים בצה"ל, בחובלת רע"ן זוי"ק, לכל גורם אפשרי אשר הוערך שיכול שיש בידי נתונים רלוונטיים, ובכלל זאת: המוסד לביטוח לאומי (אשר אמוץ על מתן חוראה לקבורת גופות לא מזוהות ועל מימון הקבורה); המכון לרפואה משפטית [כגורם-שמרפאת-הגופות-עופות-תחת-מזגן]-משטרת-ישראל-(אשר-הגיתה-מל-שקגבלה-אחריות על זירות הפיגועים ועל הממצאים בהן), וגורמים שונים בצה"ל.
- כמו כן, נעשו גם פניות לחברות פרטיות אשר פעלו עבור המוסד לביטוח לאומי לקבורת גופות לא מזוהות, ובין היתר אף נוצר קשר עם נהגי רכבים שהובילו את הגופות השונות ליעדים בהם נקברו.
9. כלל הנתונים שנתקבלו בתהליך איסוף הנתונים שתואר לעיל, איפשרו לצה"ל ולמערכת הביטחון לבנות תמונת מצב, שעל בסיסה אותר מקום הקבורה של תלק גדול מן הגופות שאיתורן התבקש.
10. בהמשך פעלו גורמי המקצוע, באישור בית המשפט המחוזי בירושלים, כמפורט בהודעת העדכון מטעם המדינה מיום 23.1.14, להוצאת גופות ממקומות הקבורה האפשריים שאותרו, ולהצלבת נתוני ה-DNA של הגופות שהוצאו מהקברים עם אלו של בני משפחותיהן המשוערות.
- כאשר נמצאה התאמה בבדיקות ה-DNA - הועברה הגופה הספציפית לבני המשפחה.

11. כפי שנמסר לבית המשפט הנכבד במסגרת הודעת העדכון מטעם המדינה מיום 30.4.14, 29 גופות הועברו למשפחות לאחר שנערך להן זיהוי באמצעות בדיקות DNA. יצוין, כי רק לגבי חלק מאותן גופות הוגשו בשעתו עתירות לבית המשפט הנכבד.

החזרת 29 הגופות למשפחות הביאה למחיקתן של מרבית העתירות שהיו תלויות ועומדות בפני בית המשפט הנכבד, שבחן התבקש להעביר גופות מחבלים למשפחותיהם, ובכלל זה ארבע משבע העתירות שהדיון בהן אוחד, והיה אמור להתקיים ביום 29.5.13.

בג"ץ 6796/12

12. שתיים מארבע הגופות שהתבקשה העברתן למשפחות בעתירה קונקרטית זו, אותרו וכבר הועברו למשפחות (גופת בנם של העותרים 4-5 וכן גופת בתם של העותרים 6-7).

13. שתי הגופות הנוספות מושא העתירה בבג"ץ 6796/12 - זו של בעלה של העותרת 1 (אביו של העותר 2), וזו של אחיו של העותר 3 (להלן: **שתי הגופות הנוספות**) - שלפי הטענה נהרגו בשנים 1968 ו-1974, בהתאמה - לא אותרו.

14. בעניינן של שתי הגופות הנוספות נבדק האם קיימים בידי רשויות צה"ל. המוסד לביטוח לאומי והמכון לרפואה משפטית רישומים שיכולים לאפשר את איתורן, כאשר נעשה שימוש בעניין זה בכל נתון שהיה זמין לגורמי המקצוע (בעיקר בהתבסס על האמור בעתירה) - כגון - תאריך - האירוע - מקום האירוע - סוג האירוע - שמם של שני המחבלים וכדומה.

15. תבדיקות שנערכו מול המוסד לביטוח לאומי ומול המכון לרפואה משפטית העלו תרס, ונמצא כי אין בידי גורמים אלה נתונים ביחס למקום קבורתן של שתי הגופות הנוספות. מדובר במחבלים שנהרגו על-פי האמור בעתירה עצמה במהלך אירועים שהתרחשו לפני 46 ו-42 שנים, והבדיקה העלתה ששני הגופים האמורים אינם שומרים נתונים מסוג זה מאותן השנים.

16. זאת ועוד, בדיקה שנערכה בבתי הקברות לחללי אויב המצויים באחריות צה"ל, העלתה כי אין רישום או תיעוד של קבורה שם של שתי הגופות הנוספות, וגם לא אותר כל מידע ביחס למעורבות של צה"ל או של מדינת ישראל בטיפול בהן או בקבורתן.

17. רע"צ זו"ק, שהוא הגורם המקצועי האמון על תחום זה בצה"ל, סבור כי בנסיבות העניין מוצו המאמצים לאתר את שתי הגופות הנוספות.

18. המדינה תטען כי בנסיבות אלה דינה של העתירה בבג"ץ 6796/12 - להימחק.

א. לעניין בקשת העותרים להעברת שתי הגופות הנוספות למשפחות המדינה תבקש להפנות לדבריו של בית המשפט הנכבד בבג"ץ 8359/01 אבו מייזר נ' מדינת ישראל (פורסם באר"ש, 18.12.03) בסיטואציה דומה, כדלקמן:

"לאור האמור בתשובת המדינה כפי שמצאה את ביטוייה בהודעה מספר 3 מטעמה, לא קיים תיעוד ורישום מסודר לגבי קבורת מחבלים בבית הקברות באזור גשר אדם בבקעה בו נקברו חללי אויב בתקופה של עד מאי 1972. בנסיבות אלה, לא ניתן, עם כל הצער שבדבר, לאתר את גופת אבי העותר מספר 1.

בנסיבות אלה הודיע בא כוח העותרים, שאין הוא עומד על עתירתו. העתירה נמחקה."

ב. בקשת העותרים לבצע זיהוי גופות מחבלים שמוצאות מקברן באמצעות ביצוע בדיקות גנטיות, וזאת בטרם העברתן למשפחות - התייתרה מאלה; שכן כאמור, 29 גופות המחבלים שאותרו וזוהו אכן הועברו למשפחות לאחר שבוצעו בדיקות DNA מתאימות.

בג"ץ 1173/13 ובג"ץ 2380/12

19. העתירה בבג"ץ 1173/13 היא אחת משבע העתירות שהדיון בהן אוחד, אשר הוגשו בהן בשנק וחצי האחרונות הודעות העדכון לכבי הנשיא גרוניס.

20. הדיון בעתירה בבג"ץ 2380/13 לא אוחד עם הדיון בשבע העתירות, ועל-פי החלטת כבי השופט גיוראן מיום 4.4.13 נקבע שהטיפול בה יושהה עד למתן פסק הדין בעתירות שבכותרת.

עם זאת, מכיוון שכפי שיתואר להלן היה קשר בין הניסיונות לאתר את הגופות מושא העתירות בבג"ץ 1173/13 ובבג"ץ 2380/13, ולמען שלמות התמונה בלבד, נראה שיש מקום להביא לידיעת בית המשפט הנכבד כבר במסגרת הודעת עדכון זו גם את הנתונים בעניינה של הגופה מושא העתירה בבג"ץ 2380/13.

21. גם ביחס לגופות שני המחבלים מושא העתירות בבג"ץ 1173/13 ובבג"ץ 2380/13, נבדק האם קיימים בידי רשויות צה"ל, המוסד לביטוח לאומי, משטרת ישראל או המכון לרפואה משפטית רישומים שיכולים לאפשר את איתורן.

22. לאחר בדיקה מעמיקה נמצא, על בסיס הנתונים שאותרו בבדיקה, כי גופות שני המחבלים מושא בג"ץ 1173/13 ובג"ץ 2380/13 נקברו ככל הנראה כ"גופות אלמונים" במימון המוסד לביטוח לאומי. עוד עלה, כי ככל הנראה שתי גופות אלו נקברו בבית קברות בדרום הארץ.

23. בהתאמות שבוצעו בין הרישומים שהתקבלו מהמכון לרפואה משפטית, מהמוסד לביטוח לאומי, ומנתונים נוספים שהתקבלו, נוצרה תמונת מצב, שהצביעה על קברים ספציפיים בתוך בית קברות בדרום הארץ, אשר על-פי ההערכה נקברו בהם גופות שונות שנעשו ניסיונות לאתרן, וביניהן שתי הגופות מושא העתירות בבג"ץ 1173/13 ובבג"ץ 2380/13.
24. גורמי צה"ל פתחו את הקברים הספציפיים שעל-פי התמונה שנוצרה היו אמורות להיות בהם גופות מחבלים שהתבקשה העברתן למשפחות, והוציאו את הגופות שהיו בהם. יצוין, כי בחלק מהמקרים הוצאה יותר מגופה אחת מקבר.
25. מכלל הגופות שהוצאו מהקברים האמורים, כמפורט לעיל, הופק DNA שהשווה אל מול ה-DNA שהופק מבני המשפחות של המחבלים מושא בג"ץ 1173/13 ומושא בג"ץ 2380/13, כמו גם מול ה-DNA של משפחות נוספות.
26. ההשוואה שנערכה העלתה, כי אין התאמה בין ה-DNA של כל הגופות שהוצאו מהקברים לבין ה-DNA של בני המשפחות, העותרים בבג"ץ 1173/13 ובבג"ץ 2380/13.
27. למדינה היו נתונים נוספים שיכולים להעיד על מקום קבורה אפשרי אחר של הגופות מושא בג"ץ 1173/13 ומושא בג"ץ 2380/13, לבד מהקברים שנפתחו על בסיס הנתונים הקיימים.
- רע"ן זויק, שהוא כאמור הגורם המקצועי האמון על תחום זה בצה"ל, סבור כי בנסיבות העניין מוצו המאמצים לאתר את הגופות מושא בג"ץ 1173/13 ובבג"ץ 2380/13.
28. המדינה תטען כי בנסיבות אלה דינה של העתירה בבג"ץ 1173/13 - להימחק.
- לאור האמור בסעיף 22 לעיל, לדעת המדינה יש מקום שהעותרים בבג"ץ 2380/13 יגישו בנסיבות העניין בקשה לבית המשפט הנכבד למחיקתה של אותה עתירה.

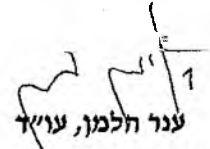
בג"ץ 1797/13

29. גם ביחס לגופת המחבל מושא העתירה בבג"ץ 1797/13, נבדק האם קיימים בידי רשויות צה"ל, המוסד לביטוח לאומי, משטרת ישראל או המכון לרפואה משפטית רישומים שיכולים לאפשר את איתורה.
30. לאחר בדיקה מעמיקה נמצא, כי גופת המחבל מושא בג"ץ 1797/13 נקברה כ"גופת אלמוני" במימון המוסד לביטוח לאומי, על-ידי חברת EIS, שהיא חברה פרטית לקבורה. עוד עלה, כי ככל הנראה הגופה הנ"ל נקברה בבית קברות אחר בדרום הארץ.
31. יצויין, כי בידי הביטוח הלאומי או כל גורם מדינתי אחר שנבדק לא נמצא רישום לגבי מקום הקבורה המדויק או המוערך של גופת המחבל מושא בג"ץ 1797/13 בתוך בית הקברות.
- עוד יצויין, כי המוסד לביטוח לאומי גם מסר לצה"ל, כי ההתקשרות עם חברת EIS הופסקה על-ידו בשעתו, לאחר שהתגלו אי סדרים בניהול הקבורה ובניתול מסד הנתונים מצד החברה.
32. נבקש לעדכן, כי במסגרת המאמצים לאתר את גופת המחבל מושא בג"ץ 1797/13 רע"ן זוי"ק פנה ישירות למנהל חברת EIS, וחלה השיב לו כי אין בידי כל נתונים לגבי מקום קבורתה המדויק של הגופה מושא בג"ץ 1797/13, וכי אין בכוונתו לסייע באיתור מקום קבורתה. גם סיור של רע"ן זוי"ק בבית הקברות לא סייע למציאת מקום קבורת הגופה מושא בג"ץ 1797/13 בתוך בית הקברות.
33. למדינה אין נתונים נוספים שיכולים להעיד על מקום הקבורה המדויק של הגופה מושא בג"ץ 1797/13.
- רע"ן זוי"ק, שהוא כאמור הגורם המקצועי האמון על תחום זה בצה"ל, סבור כי בנסיבות העניין מוצא המאמצים לאתר את הגופה מושא בג"ץ 1797/13.
34. סוף דבר, המדינה תטען כי בנסיבות העניין דינה של העתירה בבג"ץ 1797/13 - להימחק.

לסיכום

35. המדינה העבירה 29 גופות מתבלים למשפחותיהם, לאחר שאותן גופות זוהו באמצעות בדיקות DNA.
36. שתיים מארבע גופות המתבלים מושא העתירה בבג"ץ 6796/12 כמו גם שלוש הגופות מושא העתירות בבג"ץ 1173/13, בג"ץ 1797/13 ובג"ץ 2380/13 - לא אותרו, וזאת על אף מאמצי המדינה, כמתואר לעיל.
37. מאחר שלהערכת הגורם המקצועי בצה"ל, רע"ן זו"ק, מוצו האפשרויות לאיתור תמש הגופות האמורות, ולפיכך מבחינה מעשית אין אפשרות להשיבן למשפחות, המדינה תטען כי דינן של שלוש העתירות שבכותרת, כמו גם דינה של העתירה בבג"ץ 2380/13 - להימחק.
38. העובדות המפורטות בהודעת עדכון זו נתמכות בתצהירו של סא"ל יואב אוקנין, המשמש כרע"ן זיהוי וקבורה בצה"ל.

היום, ט' בחשוון, תשע"ה
2 בנובמבר, 2014.

ענר חלמן, עו"ד
סגן מנהלת מחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה